

Huszárok, kommandósok, núbiai harcosok a hamburgeresnél

Statiszták főszerepben

A Carmen próbáin egy csapatát kovácsolták a színészek és a statiszták.

Fotó: Schmidt Andrea

Igazi színházi ünnepként mutatták be tegnap a Carmen a szegedi szabadtéri színpadán. A sikerhez hozzájárultak a statiszták is. Érdekes felidézni a próbák hangulatát az ő szemüvegükből is.

„A statiszták végre jók voltak, megyünk tovább!” – mondta Nagy Viktor, a Carmen rendezője, miután ötödjére sikerült elképzelése szerint végrehajtani az őrségváltásos jelenetet. Több mint egy hétig három helyszínen folytak a Carmen próbái. A darabban közreműködő hatvanhárom statisztá hagyományosan jó hangulatban dolgozott.

Rendezője válogatja, hogy ki hogyan szól a statisztériához. Van, aki némi iróniával a hangjában búgja a mikrofonba: „Torpanj meg, statisztá!” Van, aki kedvesen kezdi: „Édes, drága statművészeim – itt egy kis hangerőváltás –, kalandvágyból

hagyaték bent azt a diffúz ornamentikát!” A legizsaszóbb az, ha a rendező egy külön személyt instruál: „A kék inges fiú! Igen te! Lépjél magadnak rendezői balra!”

Munka, azaz próba után jó a bűfében regenerálódni. Egy kis csocsó, némi alkohol és a jókedv határtalan, de a statkóbulinak ezzel még koránt sincs vége. Diszkó, házibuli vagy a Lapos, szinte mindegy, a banda együtt bárhol jól érzi magát. Bár a közös bulizás a gázszi jelentős részét felemészti, a rutinos statiszták állítják: a feléért is eljönnek.

A mellékszereplőknek – a statiszták magukra nézve ezt tartják a legtalálhatóbb elnevezésnek – sok szabályt kell betartaniuk. Fő a pontosság. Az ügyelői hívásra azonnal indulni kell. Jelenetet lekézni ugyanis bűn, különösen akkor, ha az illető hullacipelésre lett beosztva. A megboldogultnak meglehetősen kellemetlen

egyedül kikúszni a színpadról. Próbról késés: 500, egy sör: 220 forint. Megéri időben elindulni.

A régiek csak mosolyognak, amíg M. Kontz Gábor statisztavezető az újoncokat tanítgatja: „Színpadon nem beszélünk, nem dohányzunk, csak rendezői utasításra.” Jelmezből a Dóm teret elhagyni tilos, ám nyaranta a közeli hamburgeresben nem számít meglepetésnek egy éhező huszár, kommandós vagy núbiai harcos megjelenése.

A statisztajelenség hozzátartozik a szabadtéri atmoszférájához, fontos része annak. Ezt hangsúlyozta *Sebestyén Csaba*, az opera koreográfusa is, amikor az egyik jelenetben a torreadort, Escamillót ünneplő statisztákhoz fordult: – Ugyanolyan fontosak vagytok, mint a főszereplők!

Mire az egyik vérbeli statisztá halkan megjegyezte: – Nagyszerű, akkor ugye felemelik a fizetésünket?!

MARUZS PÁL

Szegedi repüléstörténeti csemege

Szent-Györgyi Albert is szeretett vitorlázni

Hiánypótló munkát végzett Pusztai János nyugdíjas, aki társaival együtt elkészítette Szeged és térsége repüléstörténeti krónikáját. A 240 oldalas kiadvány a közelmúltban jelent meg a Belvedere Meridionale kiadó gondozásában. Különös aktualitást kölcsönöz a műnek, hogy ma délelőtt indul a felújított szegedi reptérről Dubrovnikba az első charter-járat.

– Jómagam sportrepülő voltam, innen a vonzódás az aviatika iránt – vallja a szerkesztő. – Mindig is érdekelt a repülés története, így azután azoknak a lelkes szegedieknek a segítségével, akik ilyen hajlandóságot mutattak, hozzáálltam az anyag egybegyűjtéséhez.

A könyvből tudhatjuk meg, hogy a második világháború idején (1915) létesített szegedi repülőtér 1916 tavaszán már „meghozta” első áldozatát. A helyi lapok beszámolója szerint „május 26-án, 7 óra 50 perckor teljesült be a sorsa a 23 éves ipolyi fiatalembernek, aki technikusból lett pilótává. Schmatz János, mert ez volt a becsületes neve a pilótának, órvezető, oktatójától, Hübner főhadnagytól, 1000 méteres magassági repülésre kapott parancsot, amit végre is hajtott. A visszatéréskor mintegy 600 méter magasságban előbb hirtelen emelkedni, majd sebességét elveszítve, zuhanni kezdett és 45 fokban szögben a Kendergyár Kálvária úti telepe mögött a szántóföldbe csapódott. Másnap kellett volna indulnia a frontra, ahelyett vasárnap temették.”

Szó szerint is viharos volt tehát a szegedi repülőtér és a repülés múltja. A két világháborút nem említve, volt azonban egy fejezete a szegedi repülésnek, ez pedig az 1930-ban alakult, akkor még motoros repüléssel, a sportrepülés, majd 1936-ban a vitorlázó repülés (akkor még Algyón). Ez utóbbinak rengeteg szegedi híresség is hódolt, közöttük No-

bel-díjasunk, Szent-Györgyi Albert is. Amikor a szegediek 1986-ban emléktáblát avattak a repülősök, pontosabban a „repülőhalált halt bajtársak emlékére”, valamint „Az ötvenéves szegedi vitorlázórepülés emlékére”, a levelet küldték az akkor már Amerikában élő professzornak: „Tisztelt Professzor Úr! A szegedi vitorlázó repülés megkezdésének 50 éves évfordulóján szerény ünneplés keretében a szegedi reptérről köszönteni kívánjuk Önt, mint öreg algyői pilótát és

vitorlázó repülőt. Kívánjuk, hogy az emberiségért oly sokat tett személye, dolgos két keze, még sokáig munkálkodjon erőben és egészségségben. Szeged, 1986. május 3.”

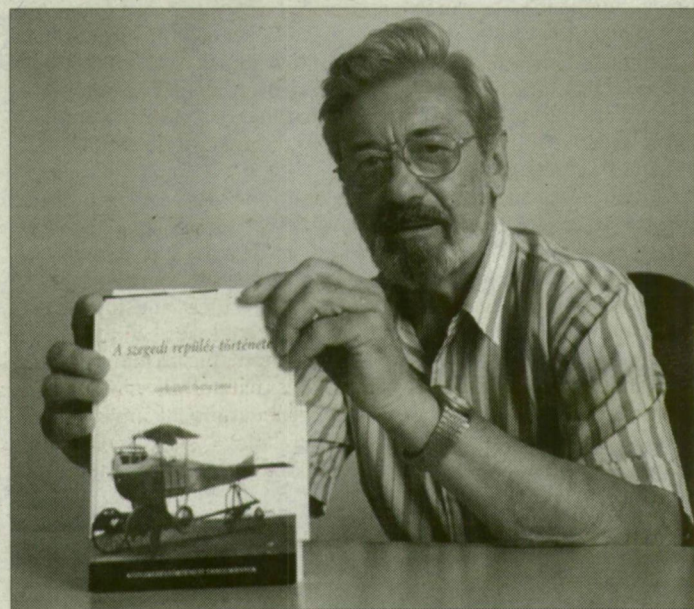
A szegedi repülés története című könyvet minden bizonnyal az is érdeklődéssel és élvezettel forgatja majd, aki sohasem repült még: Tudniillik ez a rendkívül jól megkomponált mű egy szelete a város és környéke történelmének.

KISIMRE FERENC

ÉLŐ TÖRTÉNELEM

Ki gondolná, hogy Szegeden az aviatika tudományával már a XVI-XVII. században is foglalkoztak. Szablik István (1746–1816), a helyi piarista gimnázium igazgatója, az első magyar léggömb megalkotója, 1784. augusztus 15-én hidrogén töltésű ballonjával sikeres kísérletet hajtott végre.

Minderről és az elkövetkező időszak „aviatikus” eseményeiről nem lennének pontos ismereteink, ha Pusztai János és társai nem írták volna meg A szegedi repülés története című kötetet. Pusztai és szerzőtársai – néhai Kakuszi József, Bokor András, Borbély Gábor, Bakos Tibor, Máramarosi György és Török József – a Magyar Veterán Repülők Szövetsége szegedi területi szervezetének repüléstörténeti munkacsoportja megbízásából készítette e hiánypótló művet.

Pusztai János az általa szerkesztett, a szegedi repülés történetével foglalkozó könyvvel.

Fotó: Schmidt Andrea

Beszélni nehéz! – Csongrádon

Az anyanyelvápolás egyik hazai fellegetvára Csongrád – a helyi gimnáziumban Fábriánné dr. Szenczi Ibolya tanárnő irányításával folyó munkának köszönhetően.

Ezt ismerik el a szakemberek azzal is, hogy a Tisza-parti kis-

városban rendezik meg a X. országos ifjúsági anyanyelvi táborát.

A hétfői megnyitót követően öt napon át az anyanyelv ápolására fókuszáló táborozók – többek között – Deme László professzor, a Beszélni nehéz! című rádiómű-

sor szerkesztője, Wacha Imre, a Magyar Tudományos Akadémia munkatársa, Grétsy László, az Anyanyelvápolók Szövetségének elnöke irányításával foglalkozik közös kincsvadászattal, a magyar nyelvvel, válaszol a kérdésre: Beszélni nehéz?

A romák nyelvének megőrzése, tanítása magyar ügy is

Karsai Ervin 96 könyvet írt a cigányságról

A cigány nyelvtanfolyam elindításához kellő létszám még nem jött össze. Igaz, a romák közt nem jellemző a cigány nyelv tanfolyamszintű tanulás.

A cigány nyelvet Karsai Ervin, nemzetközileg ismert oktató tanítaná – tájékoztat Nagy Róbert, a hódmezővásárhelyi Euro Karrier Kft. vezetője. Eddig azonban még nem állt össze a tanfolyam megkezdéséhez szükséges minimum tízfős csoport. Pedig ma már a cigány nyelv is teljes jogú idegen nyelvnek számít, az ebből tett nyelvvizsgát éppúgy elfogadják a diplomához, mint bármely más idegen nyelvet. – A cigány nyelv nagyon rövid idő alatt elsajátítható, többen ezért választották az általunk kínált nyelvtanfolyamok közül, és most nagyon várják, hogy végre összejöjjön a tízfős létszám, elkezdődhessen az oktatás – így a cégvezető. – De akad a tanfolyam megkezdésére várók között olyan is, aki, cigány nyelv környezetben dolgozva, ettől függetlenül is használható tudását.

Karsai Ervin egyike annak a két személynek Magyarországon, aki cigány nyelvtanításhoz, cigány tankönyvíráshoz szükséges, hivatalosan elismert végzettséggel rendelkezik, a másik Sztojko Ilona. Karsai Ervin 1992-ben doktorált cigány nyelvből és oktatásból, az ő nevéhez fűződik a cigány irodalmi

nyelv létrehozása, a lovári nyelvjárás alapján. A Békés megyében élő tanár, a Nemzetközi Cigányszövetség nyelvi szekciójának tagja eddig 96 könyvet írt a cigánysággal kapcsolatban. Tankönyvek éppúgy vannak köztük, mint a roma népcsoport eredetét, népmesekincsét, kultúráját ismertető.

– A romák között a cigány nyelv tanfolyamszintű tanulásra sajnos nem elterjedt – mondja Karsai Ervin –, mert sokan azt hiszik: nem kell „külön” tanulniuk, hisz otthon úgyis megtanulták. Holott az általuk beszélt nyelvjárások nem azonosak az irodalmi nyelvvel, és sok magyar vagy „nemzetközi” kifejezés bekerült a cigány nyelvbe, olyan, újonnan keletkezett fogalmak jelölésére, melyekre nincs eredeti cigány kifejezés.

Ezekre a szintén a Karsai Ervin nevéhez fűződő cigány nyelvújítás alkotott szavakat. Az oktató felhívja a figyelmet: a cigányság nyelve megőrzésének, az irodalmi nyelv terjesztésének – túl azon, hogy „cigány ügy” – „magyar ügynek” is kellene lennie. Az Európai Unió szintén a nemzeti és kisebbségi nyelvek megmaradását, művelését támogatja. A vásárhelyi oktatásszervezők cigány és nem cigány érdeklődők jelentkezését egyaránt várják a tanfolyamra.

E. CS.

Az iskoláztatással a saját nyelvük iránt is igényesebbek lesznek a roma gyerekek. (Képünk illusztráció.)

Fotó: Schmidt Andrea